

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Слави Димитров

Стопански факултет при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“,
член на научно жури във връзка с провеждането на защита на дисертационен труд за
присъждане на ОНС „Доктор“ по научна специалност „Икономическа и социална
география“, професионално направление 4.4. Науки за земята, област на висше
образование 4. Природни науки, математика и информатика

*Основание за представяне на становището: участие в научно жури за защита на
дисертационен труд, съгласно Заповед № 1554 от 17.07.2026 г. на Ректора на ЮЗУ
„Неофит Рилски“ за определяне на Научно жури.*

I. Обобщени данни за научната продукция и дейността на кандидата

Васил Росенов Пандурски е докторант в редовна форма на обучение към катедра „География, екология и опазване на околната среда“, при Природо-математически факултет на Югозападен университет „Неофит Рилски“. Притежава магистърска степен по специалност „Финанси“ и бакалавърска степен по „География и учител по география“.

Кандидатът има дългогодишен професионален опит в сферата на образованието, като учител по география и икономика в ПМГ „Акад. Сергей Корольов“ – Благоевград.

Научноизследователските му интереси са насочени към проблемите на регионалното развитие и трансграничното сътрудничество. Участва активно в научни форуми, изследователски проекти и обучения, свързани с развитието на академичния и професионалния му профил, което намира отражение и в разработването на настоящия дисертационен труд.

II. Обща характеристика на дисертационния труд

Предложеният за рецензиране дисертационен труд на тема „Социално-демографски процеси в граничните територии на Югозападния район“ се отличава с подчертан теоретико-приложен характер и висока актуалност на изследваната проблематика. Темата е насочена към един от най-значимите проблеми свързани със социално-демографските процеси в граничните общини на Югозападния район.

Дисертационният труд е в обем от 245 стандартни страници и е структуриран в увод, 6 глави, заключение и приложение. Използвани са 196 източника, от които 135 на кирилица и 61 на латиница. Това свидетелства за задълбочена теоретична подготовка и добра осведоменост на автора по разглежданата проблематика. В изложението са включени 34 таблици и 55 фигури.

Изследването е изградено върху ясно формулирана научна теза, според която социално-демографските процеси в изследвания район следват тенденциите протичащи на национално ниво, но с много по-висока динамика и дълбочина на негативните проявления, а те могат да бъдат коригирани чрез мобилизиране на местните ресурси и прилагане на специално изградени модели на развитие.

Използвани са пространствен (хорологичен), интегриран териториален и историко-генетичен (времеви) подход. Приложени са количествени и статистически методи, непараметричен метод и корелационен анализ (коефициент на Спирман), метод на

пространственото географско моделиране (височинен метод), сравнително географски метод, документален, наративен и статистически анализ. Изследователският инструментариум е адекватен на поставените цели и задачи и осигуряват необходимата научна обоснованост на получените резултати.

Като цяло дисертационният труд е разработен в съответствие с академичните изисквания за научно изследване на докторско ниво, отличава се с логическа последователност, теоретична аргументираност и практическа насоченост.

III. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Темата на дисертационния труд е актуална и значима както от научна, така и от практическа гледна точка. Неговата структура е логически издържана и съответства на поставените изследователски цели и задачи. Изложението е последователно и осигурява плавен преход от теоретичните постановки към анализа на социално-демографски процеси в изследваната територия.

В първа глава са анализирани теориите и концепциите за социално-демографското развитие, дефинирани са граничните общини и са очертани техните особености. Изяснени са понятийният апарат, подходите и методите на изследването.

Втора глава разглежда географското положение и природните ресурси, селищната мрежа, урбанизационните процеси в граничните общини, тяхната секторна структура и специализация. Анализирани са европейската, държавната и регионална политика за развитие на граничните територии, както и възможностите за трансграничното сътрудничество.

В трета глава е направен демографски профил на граничните общини, което позволява тяхното групиране и извеждане на фундаментални закономерности за състоянието на граничните общини в Югозападния район.

Четвърта глава включва анализ на „социалните процеси в граничните общини“. Направена е комплексна рангова оценка и социално-инфраструктурно групиране на граничните общини в четири социално-инфраструктурни клъстери.

Пета глава разглежда основните проблеми на граничните общини и влиянието на икономическите фактори върху демографската динамика. Изведени са корелационните връзки между социалните и демографските процеси.

В шеста глава са посочени възможностите за преодоляване на проблемите в социално-демографското развитие на граничните общини. Направена е прогноза за развитие на социално-демографските процеси в периода 2030-2040 г. и са очертани песимистичен, реалистичен и индуциран оптимистичен сценарии.

Авторефератът коректно и пълно отразява съдържанието на дисертационния труд, неговите основни постановки, резултати и приноси. Представени са 5 публикации, които са тематично свързани с дисертационното изследване и свидетелстват за трайния научен интерес и ангажираност на докторанта към изследвания проблем. Не е констатирано плагиатство.

IV. Определяне и оценяване на научните приноси в дисертационния труд

Можем да формулираме пет основни приноса на дисертационния труд:

✓ Прилагането на комплексен методологически подход (рангови оценки, корелации, пространствен анализ, статистически методи и др.) позволява да се направи типологизация на граничните общини в Югозападния район. Изведените четири типа гранични общини: устойчиви ядра, междинен тип, периферни общини и общини в

състояние на колапс. Това потвърждава задълбочаващата се вътрешно регионална поляризация в хоризонтален аспект: модела „център-периферия“ и във вертикален – „модел на вертикална изолация“;

✓ Посредством корелационен анализ е доказано, че социално-инфраструктурната среда е определяща (+0,931) по отношение на демографската динамика, докато икономическото развитие (заетост и доходи) има умерено влияние (+0,466). Това води до промяна на досегашните разбирания за значимостта на икономическата среда и наличието на работни места като достатъчни за ограничаване на депопулацията;

✓ Задълбочените анализи на социално-демографските процеси, изведените резултати и направените предложения за смекчаване на регионалните дисбаланси могат да намерят широко приложение при планиране на регионалната политика и регионалното развитие в граничните общини на проучваната територия;

✓ Направената прогноза за „оптимистичен сценарий“ до 2040 г., доказва, че чрез концепцията за „заместване на труда с иновации“ (Индустрия 4.0) и активна ре-миграционна политика, демографският срив може да бъде овладян в общините от Тип I и Тип II. Предложен е специфичен общински механизъм за задържане на кадри, включващ целеви стипендии за млади специалисти и приоритетен достъп до общински жилищен фонд в периферните зони;

✓ Доказано е, че общините от Тип IV (зони на колапс) вече са преминали точката на необратимост и не могат да прекъснат порочните цикли на демографски колапс без директна външна държавна интервенция.

V. Критични бележки и препоръки

Нямаме критични бележки по отношение на структурата, съдържанието и методологията на дисертационния труд. Като препоръка може да се посочи разширяване на публикационната активност на докторанта чрез поставяне на резултатите от изследването в международни научни издания и форуми, което би допринесло за по-широка научна видимост и дискусия на постигнатите резултати.

VI. Заключение

Дисертационният труд на докторант Васил Пандурски отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за неговото прилагане. Разработката демонстрира задълбочена теоретична подготовка и способност за самостоятелно научно изследване и умение за формулиране на обосновани изводи и практически приложими препоръки.

Със съдържанието на дисертационния труд и свързаните с него публикации докторантът покрива минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Гореизложеното ми дава основание да изразя положителна оценка за представения дисертационен труд и да препоръчам на уважаемите членове на Научното жури да вземат решение за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност **„Икономическа и социална география“**, професионално направление 4.4. **Науки за земята, област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика.**

01.09.2026 г.

Изготвил становището:.....

/доц. д-р Слави Димитров/

OPINION

by Assoc. Prof. Slavi Dimitrov, PhD

Faculty of Economics at the Veliko Tarnovo University “St. St. Cyril and Methodius”,
member of the scientific jury in connection with the conduct of the defense of a
dissertation for the award of the ESD “PhD” in the scientific specialty “Economic and Social
Geography”, professional field 4.4. Earth Sciences, field of higher education 4. Natural
Sciences, Mathematics and Informatics

Basis for presenting the opinion: participation in a scientific jury for the defense of a
dissertation, in accordance with Order No. 1554 of 17.07.2026 of the Rector of the South-
West University “Neofit Rilski” for the appointment of a Scientific Jury.

I. Summary of the candidate's scientific production and activities

Vasil Rosenov Pandurski is a full-time doctoral student at the Department of Geography, Ecology and Environmental Protection, Faculty of Natural Sciences and Mathematics of Southwestern University “Neofit Rilski”. He holds a master's degree in Finance and a bachelor's degree in Geography and Geography Teacher.

The candidate has many years of professional experience in the field of education, as a teacher of geography and economics at the “Acad. Sergey Korolyov” State University of Education - Blagoevgrad.

His research interests are focused on the problems of regional development and cross-border cooperation. He actively participates in scientific forums, research projects and trainings related to the development of his academic and professional profile, which is also reflected in the development of this dissertation.

II. General characteristics of the dissertation work

The dissertation work proposed for review on the topic “Socio-demographic processes in the border territories of the Southwestern region” is distinguished by a pronounced theoretical-applied nature and high relevance of the researched issues. The topic is aimed at one of the most significant problems related to the socio-demographic processes in the border municipalities of the Southwestern region.

The dissertation work is 245 standard pages long and is structured in an introduction, 6 chapters, conclusion and appendix. 196 sources were used, of which 135 in Cyrillic and 61 in Latin. This testifies to the author's in-depth theoretical preparation and good awareness of the issues under consideration. The presentation includes 34 tables and 55 figures.

The study is based on a clearly formulated scientific thesis, according to which the socio-demographic processes in the studied region follow the trends occurring at the national level, but with a much higher dynamics and depth of the negative manifestations, and they can be corrected by mobilizing local resources and applying specially constructed development models.

A spatial (horological), integrated territorial and historical-genetic (temporal) approach were used. Quantitative and statistical methods, non-parametric method and correlation analysis (Spearman coefficient), method of spatial geographic modeling (altitude method),

comparative geographic method, documentary, narrative and statistical analysis were applied. The research tools are adequate to the set goals and objectives and provide the necessary scientific justification of the results obtained.

Overall, the dissertation work was developed in accordance with the academic requirements for scientific research at the doctoral level, is distinguished by logical consistency, theoretical reasoning and practical focus.

III. Assessment of the form and content of the dissertation work

The topic of the dissertation work is relevant and significant from both a scientific and practical point of view. Its structure is logically sound and corresponds to the set research goals and objectives. The presentation is consistent and provides a smooth transition from theoretical statements to the analysis of socio-demographic processes in the studied territory.

The first chapter analyzes the theories and concepts of socio-demographic development, defines border municipalities and outlines their features. The conceptual apparatus, approaches and methods of the study are clarified.

The second chapter examines the geographical location and natural resources, the settlement network, urbanization processes in border municipalities, their sectoral structure and specialization. The European, state and regional policy for the development of border territories, as well as the opportunities for cross-border cooperation, are analyzed.

In the third chapter, a demographic profile of the border municipalities is made, which allows their grouping according to their demographic profile and the derivation of fundamental regularities for the state of the border municipalities in the Southwestern region.

The fourth chapter includes an analysis of the “social processes in the border municipalities”. A complex ranking assessment and socio-infrastructure grouping of the border municipalities into four socio-infrastructure clusters are made.

The fifth chapter examines the main problems of the border municipalities and the influence of economic factors on demographic dynamics. The correlations between the social and demographic processes are deduced.

The sixth chapter indicates the possibilities for overcoming the problems in the socio-demographic development of the border municipalities. A forecast for the development of socio-demographic processes in the period 2030-2040 is made and pessimistic, realistic and induced optimistic scenarios are outlined.

The abstract correctly and fully reflects the content of the dissertation work, its main premises, results and contributions. 5 publications are presented, which are thematically related to the dissertation research and testify to the doctoral student's enduring scientific interest and commitment to the research problem. No plagiarism was found.

IV. Determination and evaluation of scientific contributions in the dissertation work

We can formulate five main contributions of the dissertation work:

✓ The application of a complex methodological approach (ranking estimates, correlations, spatial analysis, statistical methods, etc.) allows for a typology of border municipalities in the South-West region. The four types of border municipalities derived: stable cores, intermediate type, peripheral municipalities and municipalities in a state of collapse. This confirms the deepening intra-regional polarization in a horizontal aspect: the “center-periphery” model and in a vertical – “vertical isolation model”;

✓ Through correlation analysis, it has been proven that the socio-infrastructural environment is decisive (+0.931) in terms of demographic dynamics, while economic development (employment and income) has a moderate influence (+0.466). This leads to a change in the previous understanding of the importance of the economic environment and the availability of jobs as sufficient to limit depopulation;

✓ The in-depth analyses of socio-demographic processes, the results derived and the proposals made for mitigating regional imbalances can be widely used in planning regional policy and regional development in the border municipalities of the studied territory;

✓ The forecast made for an “optimistic scenario” until 2040 proves that through the concept of “replacing labor with innovation” (Industry 4.0) and an active re-migration policy, the demographic collapse can be controlled in Type I and Type II municipalities. A specific municipal mechanism for retaining personnel is proposed, including targeted scholarships for young specialists and priority access to municipal housing stock in peripheral areas;

✓ It has been proven that Type IV municipalities (collapse zones) have already passed the point of irreversibility and cannot break the vicious cycles of demographic collapse without direct external state intervention.

V. Critical remarks and recommendations

We have no critical remarks regarding the structure, content and methodology of the dissertation work. As a recommendation, we can indicate the expansion of the doctoral student's publication activity by placing the results of the research in international scientific journals and forums, which would contribute to broader scientific visibility and discussion of the achieved results.

VI. Conclusion

The dissertation work of doctoral student Vasil Pandurski meets the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (LAADRB) and the Regulations for its implementation. The development demonstrates in-depth theoretical preparation and ability for independent scientific research and the ability to formulate justified conclusions and practically applicable recommendations.

With the content of the dissertation work and the publications related to it, the doctoral student meets the minimum national requirements for acquiring the educational and scientific degree “PhD”.

The above gives me reason to express a positive assessment of the presented dissertation work and to recommend to the esteemed members of the Scientific Jury to make a decision on the awarding of the educational and scientific degree “PhD” **in the scientific specialty “Economic and Social Geography”, professional field 4.4. Earth Sciences, field of higher education 4. Natural Sciences, Mathematics and Informatics.**

01.09.2026

Signed by:.....

(Assoc. Prof. Slavi Dimitrov, PhD)